

Тертишник В. М.

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

Науково-практичний коментар

*Видання четверте,
перероблене і доповнене*

Київ • Алерта • 2026

Рецензенти:

Ірина Грицай – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загально правових дисциплін Дніпровського державного університету внутрішніх справ, заступник голови Дніпропетровської облдержадміністрації;

Оксана Щербанюк – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри процесуального права Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича;

Олександр Сачко – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету ДНУ ім. Олесь Гончара.

Тертишник В. М.

Т35 Конституція України. Науково-практичний коментар. Вид. 4-те, доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2026. 544 с.

ISBN 978-617-566-965-5

У роботі розкриті положення чинної Конституції України та питання їх реалізації. Ґрунтовно розкриті доктринальні питання правової держави, проблеми реалізації засади розподілу влади, формування механізмів стримувань і противаг проти тенденцій тоталітаризму, розвитку системи гарантій прав і свобод людини, удосконалення інститутів правничої допомоги та захисту, забезпечення правосуддя. Проаналізовані проблеми реалізації принципів верховенства права, людяності, законності, недопустимості звуження існуючих прав і свобод людини, юридичної визначеності. З урахуванням останніх змін законодавства розкриті основні аспекти національної, економічної, інформаційної та екологічної безпеки, забезпечення кібербезпеки, дотримання міжнародного гуманітарного права. Значну увагу приділено реалізації стратегічної мети суспільства – розбудові суверенної, незалежної, соціальної правової держави. Висвітлені основні питання діяльності Військового омбудсмана та новітньої інституції - Національної установи розвитку. Внесені пропозиції щодо удосконалення законодавства та практики його застосування, забезпечення незалежності слідчих, суддів, прокурорів, інституційних гарантій і спроможностей діяльності правоохоронних органів.

Зміст

ВСТУП	3
--------------------	---

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Стаття 1	7
Стаття 2	24
Стаття 3	26
Стаття 4	30
Стаття 5	31
Стаття 6	36
Стаття 7	42
Стаття 8	45
Стаття 9	59
Стаття 10	60
Стаття 11	61
Стаття 12	68
Стаття 13	68
Стаття 14	75
Стаття 15	79
Стаття 16	80
Стаття 17	83
Стаття 18	100
Стаття 19	102
Стаття 20	104

Розділ II ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Стаття 21	111
Стаття 22	114
Стаття 23	117
Стаття 24	118
Стаття 25	120
Стаття 26	122
Стаття 27	123
Стаття 28	128
Стаття 29	133
Стаття 30	147
Стаття 31	149
Стаття 32	151
Стаття 33	155
Стаття 34	157
Стаття 35	159
Стаття 36	160

Стаття 37	162
Стаття 38	163
Стаття 39	170
Стаття 40	171
Стаття 41	172
Стаття 42	184
Стаття 43	188
Стаття 44	194
Стаття 45	195
Стаття 46	196
Стаття 47	199
Стаття 48	202
Стаття 49	203
Стаття 50	209
Стаття 51	230
Стаття 52	232
Стаття 53	241
Стаття 54	248
Стаття 55	259
Стаття 56	269
Стаття 57	277
Стаття 58	277
Стаття 59	278
Стаття 60	294
Стаття 61	295
Стаття 62	296
Стаття 63	313
Стаття 64	315
Стаття 65	316
Стаття 66	318
Стаття 67	320
Стаття 68	320

Розділ III ВИБОРИ. РЕФЕРЕНДУМ

Стаття 69	322
Стаття 70	324
Стаття 71	324
Стаття 72	325
Стаття 73	330
Стаття 74	330

Розділ IV ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Стаття 75	331
Стаття 76	333
Стаття 77	334
Стаття 78	336
Стаття 79	337
Стаття 80	339

Стаття 81	339
Стаття 82	341
Стаття 83	341
Стаття 84	343
Стаття 85	345
Стаття 86	352
Стаття 87	353
Стаття 88	354
Стаття 89	355
Стаття 90	360
Стаття 91	362
Стаття 92	364
Стаття 93	367
Стаття 94	368
Стаття 95	369
Стаття 96	370
Стаття 97	371
Стаття 98	371
Стаття 99	373
Стаття 100	374
Стаття 101	375

Розділ V ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

Стаття 102	377
Стаття 103	380
Стаття 104	382
Стаття 105	384
Стаття 106	384
Стаття 107	392
Стаття 108	393
Стаття 109	394
Стаття 110	394
Стаття 111	395
Стаття 112	396

Розділ VI КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ. ІНШІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Стаття 113	397
Стаття 114	398
Стаття 115	398
Стаття 116	399
Стаття 117	404
Стаття 118	405
Стаття 119	406
Стаття 120	407

Розділ VIII ПРАВОСУДДЯ

Стаття 124.....	409
Стаття 125.....	419
Стаття 126.....	423
Стаття 127.....	427
Стаття 128.....	436
Стаття 129.....	439
Стаття 129-1.....	454
Стаття 130.....	454
Стаття 130-1.....	456
Стаття 131.....	456
Стаття 131-1.....	460
Стаття 131-2.....	478

Розділ IX ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ

Стаття 132.....	490
Стаття 133.....	490

Розділ X АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ

Стаття 134.....	492
Стаття 135.....	492
Стаття 136.....	492
Стаття 137.....	493
Стаття 138.....	493
Стаття 139.....	494

Розділ XI МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 140.....	495
Стаття 141.....	502
Стаття 142.....	503
Стаття 143.....	504
Стаття 144.....	505
Стаття 145.....	506
Стаття 146.....	506

Розділ XII КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

Стаття 147.....	508
Стаття 148.....	511
Стаття 148-1.....	512
Стаття 149.....	513
Стаття 149-1.....	515
Стаття 150.....	516
Стаття 151.....	518

Стаття 151-1.....	519
Стаття 151-2.....	521
Стаття 152.....	521
Стаття 153.....	522

**Розділ XIII
ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ**

Стаття 154.....	523
Стаття 155.....	525
Стаття 156.....	526
Стаття 157.....	528
Стаття 158.....	528
Стаття 159.....	529

**Розділ XIV
ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ**

Стаття 160.....	530
Стаття 161.....	530

Розділ XV. ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	531
--	------------

ЗАМІСТЬ ЕПІЛОГУ	535
------------------------------	------------

Наукове видання

Тертишник Володимир Митрофанович

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

Науково-практичний коментар

*Видання четверте,
перероблене і доповнене*

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка
Обкладинка

*О. В. Діордійчук
Д. М. Алексєєв
Д. М. Алексєєв*

Підписано до друку 20.12.2025.

Гарнітура Times New Roman. Формат 70×100¹/₁₆.

Папір офсетний. Друк офсетний. Умов. друк. арк. 44,2.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, (099) 607-97-62.

E-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.

ISBN: 978-617-566-965-5

9 786175 669655